

SPIS TREŚCI

Janusz Marszalec, <i>Słowo od redaktora</i>	3	
Jan Wyrowiński, <i>Profesor Stanisław Salmonowicz – okruchy wspomnień</i>	5	
Bogdan Chrzanowski, <i>Żegnamy profesora Stanisława Salmonowicza</i>	17	
PRZYCZYNKI HISTORYCZNE		
Stanisław Salmonowicz, <i>Pamięć o Armii Krajowej: wkład środowiska toruńskiego</i>	25	
Stanisław Salmonowicz, <i>Powstanie warszawskie – przyczyny i skutki</i>	35	
Mateusz Jasik, <i>Duże emocje, poważne zarzuty. Kulisy konfliktu o upamiętnianie Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski”</i>	47	
ŹRÓDŁA		
Elżbieta Skerska, <i>Archiwum Ludwika Muzyczki</i>	71	
SYLWETKI		
Anna Zakrzewska, Iwona Maria Rosen-Krugłowska ps. Iwona, Iwa – toruńska juzistka, żołnierz SZP-ZWZ-AK	85	
ODESZLI OD NAS		
Profesor Mieczysław Wojciechowski (Bogdan Chrzanowski)	93	
Monika Strączek ps. Halina (Anna Rojewska)	95	
Danuta Szyksznian-Ossowska, ps. Sarenka (Anna Rojewska)	98	
Bernadeta Schmidt z d. Galecka, ps. Hanka Mieczkowska (Elżbieta Skerska)	102	
NOWOŚCI WYDAWNICZE		
Refleksje na temat książki Olgi Wiechnik <i>Platerówki? Boże broń! Kobiety, wojna i powojnie</i> (Anna Rojewska)	105	
Olga Gitkiewicz, <i>Krahelska. Krahelskie</i> (Dorota Kromp)	121	
<i>Ta wojna zmieni wszystko... Obraz I wojny światowej w literaturze wspomnieniowej kobiet. Wybór tekstów źródłowych, opracowanie Aneta Niewęglowska, Ilona Zaleska</i> (Dorota Kromp)	124	
<i>Kwestia charakteru. Bojowniczy z getta warszawskiego</i> , red. Sylwia Chutnik i Monika Sznajderman (Anna Mikulska)	127	
Lidia Smentek, <i>Spadająca co sekundę kropla wody odświeża pamięć: Batalion Śmierci za Wolność</i> (Piotr Mucha)	130	
SPRAWOZDANIA		
Dorota Zawacka-Wakarecy, Dorota Kromp, <i>Sprawozdanie z działalności Fundacji Generał Elżbiety Zawackiej. Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek w Toruniu za rok 2022</i>	133	
PODZIĘKOWANIA		142
INSTRUKCJA DLA AUTORÓW		143
NASI AUTORZY		147
WYDAWNICTWA WŁASNE FUNDACJI		149

SŁOWO OD REDAKTORA

24 maja 2022 r. doszła do nas wiadomość o śmierci profesora Stanisława Salmonowicza. Stratę tę boleśnie odczuła nauka toruńska, polska i europejska. Dla nas – dla Fundacji Generał Elżbiety Zawackiej – Profesor nie był wyłącznie Mistrzem Nauki, jak nazwano go podczas uroczystości przyznania mu tytułu Honorowego Członka Instytutu Kaszubskiego. W naszej pamięci pozostanie jako współtwórca i przyjaciel Fundacji, mentor i dobry człowiek. Chcielibyśmy podzielić się tą pamięcią, dlatego bieżący numer „Biuletynu” rozpoczynamy od osobistych wspomnień Jana Wyrowińskiego i Bogdana Chrzanowskiego, którzy współpracowali z Profesorem przez przeszło 30 lat.

Przypominamy też kunszt Stanisława Salmonowicza jako historyka, prezentując dwa publikowane już na łamach „Biuletynu” artykuły: pierwszy pokazuje wkład środowiska toruńskiego w stworzenie Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej (2001 r.), drugi dotyczy genezy i skutków powstania warszawskiego (2004 r.). Oba świadczą o umiejętności trzeźwego analizowania materii historycznej, oba są szkołą rozumienia ludzi i procesów historycznych. Odslaniają też polemiczną pasję Profesora, który przez lata żywo i twórczo reagował na wszystko, co było ważne w debacie publicznej.

Wspominając Profesora, chcielibyśmy pokazać go jako depozytariusza pamięci o Armii Krajowej. Jego aktywność badawcza na tym polu wynikała między innymi ze związków rodzinnych z Ludwikiem Muzyczką, oficerem Komendy Głównej Armii Krajowej. Przybliżamy więc w „Biuletynie” historię tzw. Archiwum Muzyczki, które zostało przekazane przez prof. Salmonowicza do zasobów naszej Fundacji w 2002 r. Wyboru kilku ciekawych dokumentów (w tym relacji) dokonała Elżbieta Skerska.

Rok 2022 był naznaczony stratą nie tylko z powodu śmierci Stanisława Salmonowicza. W przedostatnim dniu roku odszedł inny wybitny toruński historyk i przyjaciel Fundacji – prof. Mieczysław Wojciechowski. Badał dzieje Pomorza, Kujaw i Wielkopolski w XIX i XX w. Osobiste wspomnienie poświęcił mu Bogdan Chrzanowski.

To nie wszystko w tym numerze „Biuletynu”! Jesteśmy przekonani, że Czytelnika zainteresuje artykuł gdańskiego historyka Mateusza Jasika odsłaniający mechanizm manipulacji historią Tajnej Organizacji Wojskowej Gryf Pomorski. Historia ta wiąże się z dziejami Fundacji i generał Zawackiej, gdyż i ona stała się celem bezpardonowych ataków tzw. etosowców – osób, które od lat próbują zdominować debatę na temat dziejów Gryfa, posuwając się do manipulacji i fałszerstw. Z publikowanego tekstu płynie smutny przekaz dla całego środowiska historycznego. By dowiedzieć się, jaką cenę trzeba płacić za bierność w sporze z bezwzględnymi manipulatorami, Czytelnik będzie musiał sięgnąć do obszernej analizy zamieszczonej w „Biuletynie”.

Oprócz tego serwujemy – jak zwykle – niemałą dawkę recenzji, omówień i biogramów zmarłych przyjaciół – kombatantów. Szczególną uwagę zwracam na rozważania Anny Rojewskiej o książce Olgi Wiechnickiej o „platerówkach” – kobietach żołnierkach tzw. Ludowego Wojska Polskiego.

Interesującej lektury!

Janusz Marszałec
Redaktor naczelny „Biuletynu”
e-mail: marszalec@poczta.wp.pl
ORCID: 0000-0002-6795-5907